

Roman Taborski

Warszawska polonistyka uniwersytecka

Biuletyn Polonistyczny 17/54, 55-97

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WARSZAWSKA POLONISTYKA UNIWERSYTECKA

Seminarium Historii Literatury Polskiej
Uniwersytetu Warszawskiego
w latach 1945-1950

Lata 1945-1950 stanowią w rozwoju polonistyki warszawskiej, a w szczególności w dziejach Seminarium Historii Literatury Polskiej, dającą się wyraźnie wyodrębnić całość. Jest to okres powojennej odbudowy zakładu i studiów polonistycznych, w którym zarówno kadra wykładowców, jak programy studiów nie ulegały większym zmianom. W tym zakresie możemy więc mówić o kontynuowaniu tradycji polonistyki przedwojennej i okupacyjnej. Studentami wyższych roczników byli w pierwszych latach po wojnie także ludzie, którzy kontynuowali studia rozpoczęte przed rokiem 1945. Liczba studentów wzrastała wprawdzie szybko, ale stopniowo, i dopiero w roku akad. 1949/50 osiągnęła stan, któremu nie mogły podołać tradycyjne struktury uniwersyteckie.

W pierwszych latach po wojnie proces dydaktyczny realizowany był przede wszystkim poprzez wykłady i seminaRIA, niższe i wyższe, prowadzone przez profesorów, w niewielkim tylko stopniu uzupełniane proseminariami czy ćwiczeniami prowadzonymi przez docentów i asystentów. Nie było to więc jeszcze studium masowe, obsługiwane przez liczne grono wykładowców i rozbite organizacyjnie na kolejne lata studiów i grupy studenckie. Liczba egzaminów była niewielka (8 egzaminów w sumie, w tym jeden z historii literatury polskiej wraz z teorią literatury, poetyką i stylistyką), i egzaminy te przeprowadzali wyłącznie profesorowie. Był to więc okres studiów historycznoliterackich związanych z osobami czynnych wtedy na polonistyce warszawskiej profesorów: Wacława Borowego i Juliana Krzyżanowskiego.

Oczywiście stopniowo narastały przemiany, ilościowe i

jakościowe, które z czasem znalazły wyraz w nowych programach studiów, w rozszerzeniu składu wykładowców, w zmianie na stanowisku kierownika Seminarium. Przemiany te miały źródło w rewolucyjnych przeobrażeniach politycznych i społecznych, które przekształciły struktury treści oraz metody nauczania uniwersyteckiego.

W niniejszym szkicu, nawiązującym do zarysu historii polonistyki warszawskiej w czasie wojny¹, chciałbym odtworzyć koleje odbudowy uniwersyteckiego warsztatu studiów historycznoliterackich i przebiegu tych studiów na Uniwersytecie Warszawskim, w tym właśnie, pierwszym okresie ich powojennych dziejów.

W dniu 20 stycznia 1945 r., a więc bezpośrednio po wyzwoleniu Warszawy, na teren Uniwersytetu dotarł, idąc piechotą samotnie przez ośnietzone gruzy, mieszkający wówczas w Zalesiu pod Warszawą profesor Borowy. Następnego dnia przedstawił on na odprawie wojskowej w Muzeum Narodowym znaną sobie dobrze sytuację warszawskich księgosbiorów, które od listopada 1944 r. osobiście z największym poświęceniem ratował i zabezpieczał: przez dziesięć dni, do czasu powrotu dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej, stał na czele ekipy zabezpieczającej zbiory, mieszkającej w piwnicy i pracującej w najcięższych warunkach².

Wśród książek Biblioteki Uniwersyteckiej znajdował się, ukryty tam przed Niemcami w okresie okupacji, księgoszbiór Seminarium Historii Literatury Polskiej. W pracach nad jego zabezpieczeniem i uporządkowaniem wzięła udział grupa uczniów z gimnazjum na Pradze, pod kierunkiem swego nauczyciela - polonisty Stefana Świerzeńskiego. Ponieważ dawny lokal Seminarium przy ulicy Sewerynow uległ zniszczeniu, dla zakładu przewidziano pomieszczenie na I piętrze Gmachu Porektorskiego (schody B), składające się z czterech pokoi o ogólnej powierzchni ok. 90 m². Do kwietnia 1945 r. lokal został oszklony, uporządkowany i umeblowany. W marcu tegoż roku dokonano pierwszych zakupów książek dla biblioteki SHLP.

Chociaż sprawa reaktywowania Uniwersytetu w sburzonej Warszawie nie była jeszcze zdecydowana, prof. Borowy rozpoczął 11 kwietnia 1945 r. prowadzenie seminarium historycznoliterackiego dla niewielkiej grupy dawnych studentów, którzy

powracali do Warszawy. Seminarium to, poświęcone analizie "Fantazego" i "Dozywocia", trwało do 18 lipca 1945 r., a więc przez jeden trymestr. Brały w nim udział początkowo cztery osoby, z czasem liczba uczestników wzrosła do 11 osób. Część tych zajęć w zastępstwie prof. Borowego prowadził doc. Tadeusz Makowiecki. W maju 1945 r. rozpoczęła również zajęcia doc. Zofia Szmydtowa, prowadząc ćwiczenia pt. "»Boska komedia« i jej wpływ na literaturę polską".

Równocześnie z odradzaniem się polonistyki na terenie Warszawy kontynuowana była w Krakowie, na Uniwersytecie Jagiellońskim, praca zespołu wykładowców i studentów dawnego tajnego studium polonistycznego UW.

Po upadku powstania warszawskiego znaleźli się w Krakowie profesorowie S.Adamczewski, W.Doroszewski, J.Krzyżanowski, S.Vrtel-Wierczyński. Prowadzili oni początkowo zajęcia metodą kompletów, a od wiosny 1945 r. - na Uniwersytecie Jagiellońskim. Również liczna grupa studentów polonistyki warszawskiej kontynuowała w tym okresie studia w Krakowie. Z tego grona powołani zostali przez prof. Krzyżanowskiego asystenci SHLP UW: S.Frybes, K.Koźniewski, S.Marczak - Oborski, J.Pelc, których kandydatury, jak również kandydatura S.Świerzewskiego, zostały zatwierdzone przez Radę Wydziału Humanistycznego UW 13 czerwca 1945 r.

Funkcjonujący w Krakowie pod kierunkiem prof. Krzyżanowskiego zespół przygotowywał powrót do Warszawy. Dzięki przychylności dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, dra E.Kuntze-go, udało się prof. Krzyżanowskiemu uzyskać kilka tysięcy książek z dubletów BJ dla skompletowania zdewastowanego księgozbioru warszawskiego. W listopadzie 1945 r., po kilkudniowej odysei, książki te zostały przez asystentów Seminarium przewiezione do Warszawy, dokąd powrócił też prof. Krzyżanowski, który w dniu 8 listopada 1945 r. przejął od W.Borowego kierownictwo Seminarium.

Uroczysta inauguracja roku akad. 1945/46 na Uniwersytecie Warszawskim nastąpiła w dniu 16 grudnia 1945 r., zajęcia polonistyczne rozpoczęły się w dniu 13 grudnia.

Skład personalny SHLP przedstawiał się w roku akad. 1945/46 następująco: profesorowie: W.Borowy i J.Krzyżanowski; doc. Z.Szmydtowa; młodszy asystenci: S.Frybes, J.Pelc, S.Świerzewski. Wykłady prowadził też dyrektor Biblioteki Narodowej S.Vrtel-Wierczyński³.

Na podstawie materiałów ze znajdującego się w Bibliotece Narodowej w Warszawie osobistego archiwum W. Borowego, a także zapisów zachowanych w aktach studenckich indeksów, podjąłem próbę odtworzenia spisu wykładów, seminariów i ćwiczeń w latach 1945-1950. W spisie tym, poza dokładnie zarejestrowanymi przez Borowego jego własnymi zajęciami, istnieją niewątpliwie luki. Ale i przy takim stopniu dokładności, jaki był dziś możliwy, spis ten daje wyobrazenie o charakterze zajęć historycznoliterackich w poszczególnych latach, stanowi próbę upamiętnienia treści nauczania uniwersyteckiego w tym okresie, a także szkielet chronologiczny, wokół którego zostaną zgrupowane inne fakty z historii Seminarium. Udało mi się zgromadzić następujące dane dotyczące zajęć z zakresu historii literatury polskiej.

Rok akad. 1945/46

- W. Borowy: "Twórczość Adama Mickiewicza" (wykład, 2 g. tyg.); "Feliński, Słowacki, Wyspiański na tle dramatu europejskiego" (seminarium dla zaawansowanych, 2 g. tyg.); "Polskie przekłady z literatury angielskiej" (konwersatorium, 2 g. tyg.); Proseminaria dla I roku: "Kochanowski, Szarzyński, Kochowski" (2 g. tyg.); "Metodologia studiów polonistycznych" (konwersatorium, 1 g. tyg.).
- J. Krzyżanowski: "Neoromantyzm polski" (wykład, 2 g. tyg.); "Metodologia badań literackich" (wykład, 2 g. tyg.); "Literatura ludowa" (wykład, 2 g. tyg.); Seminarium dla zaawansowanych (2 g. tyg.).
- Z. Szymdtowa: Proseminaria z historii literatury oraz poetyki.
- S. Vrtel-Wierczyński: "Literatura średniowieczna" (wykład, 2 g. tyg.).

Rok akad. 1946/47

- W. Borowy: "Literatura polska XVIII w." (wyk-

ład, 2 g.tyg); "Twórczość C.Norwida" (seminarium dla zaawansowanych, 3 g.tyg.); Proseminarium dla II roku: "Poetyka, wersyfikacja" (3 g.tyg.).

J.Krzyżanowski: "Stylistyka i rytmika" (wykład, 1 g.tyg.); Seminarium dla zaawansowanych (2 g.tyg.).

Z.Szmydtowa: Proseminaria z historii literatury polskiej oraz poetyki.

Rok akad. 1947/48

W.Borowy: "Mickiewicz w okresie »Sonetów« i »Wallenroda«" (wykład, 1 g.tyg.); "Romantyzm polski na tle porównawczym" (seminarium dla zaawansowanych, 3 g.tyg.); "Zagadnienia techniki edytorskiej" (konwersatorium, 3 g.tyg.); Proseminarium dla II roku; "Poetyka i wersyfikacja" (2 g.tyg.).

J.Krzyżanowski: "Socjologia literatury" (wykład, 2 g.tyg.); Seminarium dla zaawansowanych (2 g.tyg.).

Z.Szmydtowa: Proseminaria z historii literatury oraz poetyki.

Rok akad. 1948/49

W.Borowy: "»Dziadów« część trzecia" (wykład, 2 g.tyg.); "Liryka C.Norwida" (wykład, 2 g.tyg.), "Literatura po roku 1863" (seminarium dla zaawansowanych, 3 g.tyg.); "Boy-Żeleński i problemy przekładu artystycznego" (konwersatorium, 2 g.tyg.).

J.Krzyżanowski: "Literatura w. XVII i XVIII" (wykład, 2 g.tyg.); Seminarium dla zaawansowanych (2 g.tyg.).

Z.Szmydtowa: Proseminaria z historii literatury polskiej oraz poetyki.

S.Frybes;
J.Pelc,
M.Rzeuska:

Ćwiczenia proseminaryjne z historii literatury polskiej oraz nauk pomocniczych historii literatury polskiej dla I roku.

Rok akad. 1949/50

W.Borowy:

"Historia literatury polskiej", cz. II (wykład obowiązkowy dla I roku, 2 g.tyg.); "Od Kochanowskiego do Krasickiego" (seminarium dla zaawansowanych, 3 g.tyg.); "Zaranie powieści polskiej na tle europejskim" (seminarium dla zaawansowanych, 3 g.tyg.); Proseminarium z historii literatury polskiej dla I roku (2 g.tyg.).

J.Krzyżanowski:

"Twórczość Słowackiego" (wykład, 2 g.tyg.); "Literatura ludowa" (konwersatorium, 1 g.tyg.), "Interpretacja >Beniowskiego<" (seminarium dla zaawansowanych, 2 grupy po 2 g.tyg.).

Z.Szmydtowa:

"Dydaktyka języka polskiego" (wykład, 2 g.tyg.); "Komedia polska za czasów Stanisława Augusta" (seminarium dla zaawansowanych, 2 g.tyg.); Proseminarium z poetyki dla II roku (2 grupy po 2 g.tyg.).

S.Żółkiewski:

"Technika oraz problematyka estetyczna i ideologiczna krytyki literatury bieżącej" (konwersatorium, 2 g.tyg.); "Z historii literatury polskiej XX w." (seminarium, 2 g.tyg.); "Z historii krytyki i metodologii badań literackich" (seminarium, 2 g.tyg.).

A.Jackiewicz,
J.Pelc:

Proseminarium z poetyki dla studentów II roku,

J.Kulczycka-Saloni, Proseminaria z historii literatury
Z.Libera, dla studentów I roku.
J.Petrusiewiczowa:

S.Frybes, Proseminaria z nauk pomocniczych
H.Hleb-Koszańska, historii literatury polskiej dla
J.Pelc: studentów I roku.

Spis wykładów i ćwiczeń w latach 1945-1950 pozwala nie tylko zorientować się w typie i tematyce zajęć, ale także w charakterze zachodzących w tym zakresie przemian. Profesorowie realizujący osobiście większość zajęć dydaktycznych zmuszeni byli do równoległego prowadzenia od roku akad. 1949/50 dwu grup seminarium wyższego, z których każda liczyła ok. 50 studentów; seminaria magisterskie objęli także docent i zastępca profesora; powiększyła się liczba ćwiczeń proseminaryjnych prowadzonych przez asystentów. Wreszcie część ćwiczeń zlecona została osobom nie będącym pracownikami etatowymi Uniwersytetu.

Przyczyny tych zmian wyjaśniają dane dotyczące liczby studentów i składu osobowego pracowników SHLP:

W roku akad. 1949/50 liczba studentów wynosiła: na I roku - 288 osób, na II - 185, na III - ok.80, na IV i dalszych - ok. 100⁴. Z danych tych wynika, że w porównaniu z rokiem akad. 1947/48 liczba osób rozpoczynających studia podwoiła się w roku następnym i potroiła w roku 1949/50.

Tymczasem zespół pracowników etatowych zwiększył się minimalnie. W skład jego wchodziłi od roku akad. 1945/46 profesorowie Borowy i Krzyżanowski, doc. Szmydtowa, asystenci (mianowani od r. 1948 starszymi asystentami): Frybes, Pelc, Świerzewski. W r. 1948 nominację na profesora UW uzyskał Kazimierz Budzyk, ale w związku z funkcjami pełnionymi w Instytucie Badań Literackich korzystał w latach 1948-1950 z urlopu naukowego. Na wniosek Ministerstwa Oświaty (z dnia 31 maja 1948) stworzona została trzecia Katedra Historii Literatury Polskiej, na którą powołany został w charakterze zastępcy profesora Stefan Żółkiewski. Rozpoczął on zajęcia w roku akad. 1949/50. Ponadto z dniem 1 lutego 1948 r. adiunktem SHLP mianowana została dr Maria Rzeuska. Wkrótce jednak uległa ona wypadkowi i zajęcia podjęła dopiero w roku akad.

1948/49, a z początkiem roku akad. 1949/50 odeszła na urlop naukowy. Podobnie mianowany w dniu 1 września 1949 r. st. asystentem mgr A. Jackiewicz uzyskał 15 marca 1950 r. urlop w związku z zajęciami pozauniwersyteckimi. Zajęć dydaktycznych nie prowadzili też zastępcy asystentów: Z. Stefanowska-Treuttowa (mianowana z dn. 1 września 1949 młodszym asystentem), L. Majerówna i M. Puchalska (powołane na stanowiska w ciągu roku akad. 1949/50), a także mianowany w listopadzie 1949 r. młodszym asystentem (w wymiarze zajęć 1/2 etatu) T. Drewnowski.

W tej sytuacji prof. Borowy, który z dniem 1 września 1948 r. przejął od prof. Krzyżanowskiego funkcję kierownika Seminarium, wystąpił w październiku 1949 r. z wnioskiem do dziekana Wydziału Humanistycznego o obsadzenie części zajęć na I roku na zasadzie prac zleconych. Kandydatury osób, które zajęcia te miały prowadzić, ulegały kilkakrotnie zmianom w toku pertraktacji z zainteresowanymi i z Ministerstwem Oświaty⁵ i ostatecznie w ciągu roku akad. 1949/50 zajęcia te objęli: ćwiczenia z literatury polskiej - dr J. Kulczycka-Saloni (2 grupy), dr Z. Libera (2 grupy), mgr J. Pietrusiewiczowa; z nauk pomocniczych historii literatury polskiej dr H. Hleb-Koszańska (2 grupy). O zajęcia zlecone w roku akad. 1950/51 wystąpiono dla następujących osób: H. Hleb-Koszańska (6 g.), J. Kulczycka-Saloni (6 g.), Z. Libera (6 g.), A. Gryczowa (4 g.), H. Michalski (2 g. ćwiczeń, 1 g. wykładu), J. Pietrusiewiczowa (2 g.).

Niedobory w składzie osobowym wykładowców szły w parze z trudnościami lokalowymi i bibliotecznymi. Wprawdzie w kwietniu 1949 r. Seminarium zostało powiększone o 3 pokoje i powierzchnia jego wzrosła z 90 m² do 150 m², ale nie pozostało to w żadnej proporcji do zwiększonych potrzeb. W związku z tym na zebraniu uniwersyteckiej komisji lokalowej w dniu 11 lutego 1949 r. przydzielono dla Seminarium I piętro spalonego budynku po zakładach chemii i mineralogii (obecny gmach Polonistyki), którego odbudowę rozpoczęto w marcu 1949 r. Na lokal ten, o pow. 1000 m², trzeba było jednak poczekać.

Księgozbiór własny Seminarium, zdekompletowany w czasie wojny i pozbawiony inwentarza i katalogów, uzupełniano i opracowywano sukcesywnie. W dniu 1 września 1948 r. składał się on z 6885 pozycji, a w dniu 1 września 1950 r. - z 8020

pozycji inwentaryzowanych. Sprawa zaplecza bibliotecznego SHLP miała jednak swoją odrębną historię. W okresie pełnienia funkcji kierownika Seminarium przez prof. Krzyżanowskiego, będącego równocześnie sekretarzem generalnym Tow. Naukowego Warszawskiego, realizowana była idea połączenia biblioteki Seminarium z księgozbiorem Gabinetu Filologicznego im. G. Korbuta, stanowiącego własność TNW. Księgozbiór ten mieścił się wtedy na terenie Uniwersytetu, w gmachu Instytutu Historycznego, co umożliwiało szybkie dostarczanie książek do czytelni Seminarium. Zbiory "Korbutianum" były opracowywane przy współudziale asystentów SHLP i katalogowane zarówno w katalogu własnym, jak też, w oddzielnej rubryce, w katalogu Seminarium. Dzięki temu osoby korzystające z czytelni Seminarium miały dostęp do znakomitego księgozbioru Korbuta. Ten zabieg techniczny był konsekwencją planu połączenia księgozbiorów SHLP, "Korbutianum" i księgozbioru Jana Michalskiego w wielką bibliotekę projektowanego Instytutu Polonistycznego.

Memoriał w tej sprawie prof. Borowy skierował do Rady Wydziału Humanistycznego w dniu 20 stycznia 1946 r.⁶

Ta ważna dla rozwoju badań historycznoliterackich w skali ogólnopolskiej idea została zrealizowana, ale nie przez Uniwersytet Warszawski, lecz przez Instytut Badań Literackich. Trzeba tu dodać, że istotnie możliwości lokalowe, finansowe i personalne Seminarium były w zakresie spraw bibliotecznych nad wyraz skromne. Jedynie w r. 1948, dzięki zabiegom adiunkta M. Rzeuskiej, Seminarium otrzymało dodatkową, dość wysoką dotację Prezydium Rady Ministrów, co pozwoliło na nabycie brakujących szaf bibliotecznych oraz na zrealizowanie większych zakupów książek, np. brakującego "Estreichera". Wobec braku etatu bibliotekarza i etatu administracyjnego i przy obciążeniu asystentów obowiązkami dydaktycznymi dyżury w czytelni pełnili ochotniczo studenci.

W tych latach wielkich przemian w życiu całego kraju i w życiu Uniwersytetu, przejawiających się m.in. w zwiększeniu liczby studentów, wprowadzaniu nowych struktur organizacyjnych, formułowaniu wobec uczelni przez Ministerstwo Oświaty, organizacje polityczne i młodzieżowe postulatów pedagogicznych i metodologicznych, zespół pracowników SHLP podejmował szereg prac i inicjatyw, przygotowywał propozycje i wnioski

mające na celu sprostanie potrzebom społecznym.

Tak więc, w zakresie organizacji uniwersyteckich zakładów polonistycznych, przedstawiono na Komisjach Rady Wydziału Humanistycznego UW wnioski w sprawie magisteriów z teorii literatury (14 I 47), w sprawie obsadzenia Katedry Nauk Pomocniczych Historii Literatury (7 X 47 i 30 IV 48), w sprawie powołania Instytutu Polonistycznego (7 i 27 X 47, 4 V 48, 12 XI 49)⁷.

Na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 4 kwietnia 1950 r. przedstawiony został projekt utworzenia Instytutu Polonistycznego, który jednak nie uzyskał aprobaty dziekana, pełniącego funkcję delegata Ministerstwa Oświaty do spraw organizacji zakładów. Zgodnie z wysuniętymi przez Ministerstwo sugestiami, zebranie profesorów i docentów filologii polskiej UW uchwaliło w dniu 25 kwietnia 1950 r. projekt statutu Zespołu Katedr Polonistycznych. Wysunięto równocześnie kandydaturę prof. Witolda Doroszewskiego na stanowisko kierownika Zespołu, a profesorów Żółkiewskiego i Haliny Konecznej - na jego zastępców. Projekt ten nie został jednak zrealizowany⁸.

Seminarium włączyło się też intensywnie w kierowane przez Komisję Rady Głównej przy Ministerstwie Oświaty prace nad przygotowaniem zmian programowych. (W archiwum Borowego znajduje się interesujący do dziś, wszechstronnie opracowany "Projekt programu zajęć polonistycznych" z datą IX 49⁹.) Dokonano analizy lektur i innych obciążeń studenta. Dyskutowano na zebraniu Seminarium dwa różne projekty programów, przedstawione przez Borowego i Żółkiewskiego.

W dniu 10 III 1950 r. odbyło się w IBL posiedzenie Komisji Rady Głównej, na którym po referacie J.Z. Jakubowskiego zatwierdzono nowy plan studiów dla lat I-III, biorąc pod uwagę tylko część uwag i sugestii sformułowanych przez ośrodki uniwersyteckie.

Pracownicy SHLP, zwłaszcza starsi, przejawili dużą aktywność w organizacji i kierowaniu życiem polonistycznym i - szerzej - humanistycznym w skali ogólnokrajowej.

Profesorowie Borowy, Krzyżanowski i Żółkiewski oraz doc. Szmydtowa wnieśli bardzo wybitny wkład w działalność naukową, wychowawczą i popularyzatorską Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Instytutu Badań Literackich, Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, w organizację zjazdów nauko-

wych (jak Zjazd Polonistów im. B.Prusa, zorganizowany na UW w 1946 r.), wystaw (jak wystawa w 125 rocznicę urodzin Norwida); inspirowali i redagowali liczne przedsięwzięcia w zakresie edytorstwa naukowego (m.in. edycje Mickiewicza, Słowackiego, Norwida, Sienkiewicza). Do prac tych angażowali młodych pracowników Seminarium.

Poloniści warszawscy współpracowali bardzo blisko i na co dzień ze znakomitymi reprezentantami innych dyscyplin humanistycznych, w szczególności z neofilologami (jak prof. M. Brahmer), filologami klasycznymi (jak prof. K.Kumaniecki), filozofami (jak prof. T.Kotarbiński).

Omawiane lata były okresem owocnej działalności naukowej profesorów czynnych w SHLP, o czym wymownie świadczą bibliografie Borowego, Krzyżanowskiego, Szmydtowej. Niektóre publikacje, jak znakomita książka Borowego "O poezji polskiej w w. XVIII", stały się przedmiotem ożywionej dyskusji metodologicznej.

Profesorowie wciągali do czynnego uczestnictwa w pracy naukowej i życia polonistycznym swych asystentów i wychowanków. Wśród osób, które w latach 1945-1950 uzyskały na UW stopień magistra lub doktora z zakresu historii literatury polskiej, wymienić można całą grupę przyszłych docentów i profesorów. Byli to między innymi: J.Kulczycka-Saloni, Z.Libera, Z.Skwarczyński, M.Straszewska, Z.Stefanowska-Treuguttowa, E.Sawrynowicz, S.Freugutt.

Zespół profesorów i wychowanków SHLP podejmował w latach 1945-1950 problemy, prace, inicjatywy podstawowe dla przyszłości dyscypliny i kultury polskiej. Nie wszystkie z tych inicjatyw udało się w tym okresie zrealizować, nie wszystkie zrealizowane zostały na Uniwersytecie Warszawskim, ale nie poszły one na marne, a posiew naukowy i moralny mistrzów z tamtych lat owocuje do dzisiaj.

Wobec narastających lawinowo zadań dydaktycznych, wobec nowych i wymagających poważnego przygotowania postulatów metodologicznych, dydaktycznych i ideologicznych, Seminarium - przy małych możliwościach rozwoju w zakresie spraw kadrowych, finansowych, lokalowych - znalazło się w niezłej sytuacji. W takim właśnie momencie kierownictwo przejął od W.Borowego z początkiem roku akad. 1950/51 prof. S.Zółkiewski.

* kilka dni później zespół Seminarium i cała polonistyka

poniosły niepowetowaną stratę: w dniu 16 X 1950 r. zmarł Wacław Borowy.

Nowe zadania i obowiązki, sytuacja polityczna i społeczna, przemiany na Uniwersytecie, reforma toku studiów i programów wymagały od kierownika i zespołu SHLP znalezienia nowych dróg i środków realizowania zadań, m.in. rozszerzenia kadry wykładowców. Rozpoczął się następny etap historii studiów literackich na polonistyce warszawskiej.

Doc. dr Stanisław Frybes

Katedra Historii Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego
w latach 1950-1968

W roku 1950 polonistyka warszawska weszła w nowy okres swej historii. Nowa organizacja studiów polonistycznych, oparta na zasadzie dwustopniowości (pierwszy stopień - trzyletni - zakończony dyplomem; stopień drugi - dwuletni - magisterski), miała na celu przygotowanie większej liczby nauczycieli-polonistów i kładła nacisk na zadania dydaktyczne. Uniwersytet odchodził od dawnych, wypracowanych jeszcze w XIX wieku form studiowania, w kierunku większej dyscypliny studiów, respektującej zasadę określonej kolejności przedmiotów, wykładów kursowych, toku następujących po sobie egzaminów itd. Zwłaszcza studia pierwszego cyklu, trzyletnie, przypominały pod niejednym względem system szkoły średniej. Fakt, że nie kończyły się one dyplomem magisterskim, świadczył o innym ich charakterze. Wprawdzie dwuletnie studia magisterskie, będące nadbudową tzw. trzylatki, umożliwiały zdolniejszej młodzieży dalszą edukację uniwersytecką, w praktyce jednak nie zdały one egzaminu. Miały bowiem charakter elitarny, dostępne były dla nielicznych, obejmowały zaledwie część studentów. Toteż obraz studiów polonistycznych po r. 1950 różnił się zarówno pod względem organizacyjnym, jak merytorycznym od studiów przedwojennych i pierwszych lat po

wojnie. I jakkolwiek po kilku latach przywrócony został system studiów jednolitych¹⁰, i przedłużony do lat pięciu, to jednak nie powróciły one do systemu studium wolnego, przyznającego studentowi prawo do swobodnego wyboru kolejności zdawania egzaminów czy doboru przedmiotów wpisywanych do indeksu. Jednocześnie wszakże wzmocniona została praca wychowawcza na uczelni: powołano do życia instytucję opiekuna grupy studenckiej spośród asystentów, powołano także opiekunów lat spośród profesorów i docentów, którzy mieli czuwać nad tokiem studiów oraz realizacją programów.

W r. 1952 nastąpiła reorganizacja Katedry. Zarządzeniem Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z dnia 15 maja 1952 r. scalono Katedry: Historii Literatury Polskiej I, Historii Literatury Polskiej II, Historii Literatury Polskiej III oraz Nauk Pomocniczych Historii Literatury - w Katedrę Literatury Polskiej wraz z połączonymi z nią czterema zakładami naukowymi: Literatury Staropolskiej, Literatury XIX wieku, Literatury XX wieku oraz Nauk Pomocniczych Historii Literatury Polskiej¹¹. W roku następnym "Monitor Polaki" poinformował, że na Wydziale Filologicznym przy Katedrze Literatury Polskiej tworzy się Zakład Czasopiśmiennictwa i Krytyki Literackiej¹². W r. 1954 powstał obok istniejących zakładów - Zakład Teorii Literatury, który samienił się z czasem w odrębną jednostkę organizacyjną i przekształcił w roku akad. 1956/57 w Katedrę Teorii Literatury¹³. Uchwałą Rady Ministrów z 18 czerwca 1956 r. włączona została do Uniwersytetu Warszawskiego Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Warszawie¹⁴. W związku z tym do Katedry Literatury Polskiej UW przeszli pracownicy Katedry Historii Literatury Polskiej WSP w Warszawie, powiększając grono pracowników uniwersyteckich. Zarządzenie Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z 24 czerwca 1957 r. przydzieliło również do Katedry Literatury Polskiej Zakład Metodyki Języka Polskiego byłej WSP w Warszawie¹⁵.

W r. 1958, na podstawie zarządzenia Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z 23 września 1958 r., powołano do życia polonistyczne Studium Zaoczne¹⁶, co zwiększyło znacznie zadania i obowiązki wszystkich pracowników Katedry Literatury Polskiej.

Przedstawiając losy polonistyki warszawskiej nie sposób nie wspomnieć o Kursie Wakacyjnym dla Słowistów, zorganizowa-

wanym po raz pierwszy we wrześniu 1956 r. z inicjatywy rektora UW prof. dra Stanisława Turskiego, pod patronatem Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Komitetu Współpracy Kulturalnej z Zagranicą. Kurs ten, przekształcony z czasem (11 maja 1961 r.) w Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców, chociaż formalnie i organizacyjnie związany w pierwszych latach swej działalności z Rektoratem, kierowany był do r. 1963 przez pracownika Katedry doc. dra Stanisława Frybesa, a poloniści czynnie z nim współpracowali.

Wraz ze zmianami organizacyjnymi, które objęły wszystkie wyższe uczelnie w kraju, i wraz z rosnącymi zadaniami i obowiązkami, które stawały przed Uniwersytetem Warszawskim, zmieniał się także skład personalny Katedry.

W r. 1951 - po prof. Stefanie Żółkiewskiej, który objął stanowisko Sekretarza Generalnego Polskiej Akademii Nauk - kierownictwo Katedry przejął prof. dr Jan Zygmunt Jakubowski i obowiązki te pełnił do r. 1973.

"Skład osobowy" Uniwersytetu na rok akad. 1950/51 wymienia, oprócz docenta etateowego, a potem profesora, dr Zofii Szmajdowej, profesorów: Juliana Krzyżanowskiego, Stefana Żółkiewskiego i Kazimierza Budzyka, profesora nauk pomocniczych historii literatury, będącego wówczas na urlopie. Z czasem do grona tego dochodzą: Jan Kott, Zdzisław Libera (początkowo jako zastępca profesora, potem jako profesor), Janina Kulczycka-Saloni (początkowo jako docent, potem jako profesor), docent Stanisław Frybes.

W roku akad. 1956/57 przychodzą do Katedry Warszawskiej: prof. Juliusz Nowak-Dłużewski, a z Wyższej Szkoły Pedagogicznej - docent, a potem profesor, Eugeniusz Sawrymowicz oraz zastępcy profesora: Karol Lausz, Ludwik Rajewski i Witold Witkowski. Stanowisko zastępcy profesora uzyskuje także Jadwiga Pietrusiewiczowa. Etaty docentów, na podstawie przeprowadzonych uprzednio habilitacji, uzyskali: Maria Straszewska (1961), Artur Sandauer (1962), Roman Faborski (1967) i Zbigniew Sudolski (1967).

W kadrze młodszych pracowników nauki, tj. adiunktów, starszych asystentów i asystentów, także następują fluktuacje, zrozumiałe w życiu uniwersyteckim: część pracowników awansuje, zdobywając z czasem tytuły i stanowiska docentów; część przechodzi do innych instytucji, np. do Instytutu Ba-

dań Literackich PAN; część do pracy w szkolnictwie, wydawnictwach czy innych zakładach naukowych.

W roku akad.1950/51 pracowali w Katedrze, prowadząc wykłady zlecone: Ewa Korseniowska, Hieronim Michalski, Maria Renata Mayenowa, Janina Kulczycka-Saloni, Zdzisław Libera, Jadwiga Pietrusiewiczowa, Maria Żmigrodzka; adiunktem była Maria Rzeuska, asystentami: Stanisław Frybes, Tadeusz Drewnowski, Maria Janion, Danuta Kępczyńska, Zofia Stefanowska-Treuguttowa, Alina Witkowska, Maria Żmigrodzka. W latach następnych spotykamy nowe nazwiska: 1952/53 - Henryk Bereza, Maria Grabowska, Sław Krzemień, Andrzej Lam, Danuta Paszke, Janina Rosnowska, Józef Rurawski, Jadwiga Rytel, Teresa Szymczak. 1953/54 - wśród asystentów widzimy Ewę Warzenicę, a wśród zast.asystenta Barbarę Borkowską. W r. 1954/55 Maria Straszewska zostaje adiunktem, a w zespole zast.asystenta pojawiają się nazwiska: Krystyny Brzezińskiej, Jana Detki, Janusza Rohozińskiego, Jana Szprucha. W r.1955/56 na wykłady zlecone zostają zaproszeni Ryszard Matuszewski i Kazimiera Rychter (ćwiczenia z wyrazistego czytania). W 1956 r. starszym asystentem zostaje Roman Taborski, a wykłady zlecone prowadzi Stanisław Cat-Mackiewicz. W 1956/57 r. w grupie asystentów spotykamy dwie nowe osoby: Annę Reykowską i Stefana Durskiego. Rok 1958/59 - wśród starszych asystentów pojawia się nazwisko Stanisława Makowskiego, a wśród asystentów - Wiesławy Grocholi-Urban. W 1959/60 r. zespół adiunktów powiększa się o Krystynę Kuliczkową i Zbigniewa Sudolskiego. Wśród prowadzących zajęcia zlecone : znajdują się wówczas Juliusz Wiktor Gomulicki i Oskar Bartel. W r. 1960/61 z polonistyką warszawską zaczyna współpracować doc. Tadeusz Sivert, na liście asystentów pojawia się nazwisko Teresy Garnysz, zaś na Studium Zaocznym - Ireny Zaporowskiej i Zofii Stajewskiej. W 1961/62 rozpoczyna pracę w Katedrze st.asystent Jadwiga Ziętarska, a w gronie asystentów: Wojciech Jekiel, Cezary Rowiński, Izabela Sieradzka-Korzon, Leokadia Żytyńska, Jerzy Kotliński. W r. 1962/63 rozstaje się z Katedrą prof. Julian Krzyżanowski, a rozpoczyna zajęcia dydaktyczne Artur Sandauer. W 1963/64 przestają pracować w Katedrze prof. prof. Zofia Szmydtowa i Juliusz Nowak-Dłużewski, adiunktem zostaje Alina Nofer-Ładyka, starszym asystentem - Irena Maciejewska, zaś asystentami: Gabriela Gradowska, Lidia Kacprzak, Jadwiga Mandalian-Sawicka.

W r. 1965/66 - wśród osób zaproszonych do prowadzenia wykładów i zajęć zleconych widzimy prof. prof. Zofię Szmydtową, Juliana Krzyżanowskiego, Juliusza Nowaka-Dłużewskiego oraz Oskara Bartla, Aleksandra Jackiewicza i Tadeusza Siverta. Rok 1966/67 nie przynosi zmian, a rok 1967/68 - jedynie przesunięcia w tytułaturze, wynikające z awansów.

Pod koniec lat sześćdziesiątych obserwujemy w składzie pracowników Katedry Historii Literatury Polskiej charakterystyczne zjawisko: zmniejsza się liczba czynnych profesorów i docentów, natomiast rośnie stosunkowo liczny zespół adiunktów (14) i starszych asystentów (8), przy jednym tylko asystencie.

Druga połowa lat pięćdziesiątych i lata sześćdziesiąte odznaczają się intensywną pracą w zakresie szkolenia doktorów. Doktoraty otrzymują zarówno pracownicy Uniwersytetu, starsi asystenci i adiunkci, jak też osoby z zewnątrz: nauczyciele, krytycy literaccy, pracownicy innych instytucji. W ciągu dziesięciolecia 1958-1968 odbyły się 42 obrony prac doktorskich, zarówno z historii, jak z teorii literatury.

Jak wyglądały wykłady z historii literatury polskiej w omawianym okresie, co było przedmiotem seminariów i konwersatoriów? Trudno jest na te pytania dokładnie odpowiedzieć; spisy wykładów nie wychodziły regularnie, trudno dotrzeć do treści wykładów na poszczególnych latach studiów i odtworzyć ich tematykę rok po roku. Można ogólnie stwierdzić, że kiedy wprowadzono system oparty na programie przygotowanym przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, obowiązywał wykład "kursowy" z poszczególnych epok historii literatury polskiej, a dopiero na roku IV przewidziane były wykłady monograficzne, w których profesor mógł przedstawić własny warsztat badawczy i podzielić się szczegółowymi rozważaniami na wybrany temat. Należy jednak zaznaczyć, że w Katedrze Literatury Polskiej UW starano się wykłady kursowe w miarę możliwości indywidualizować i ujmować w formę określonych problemów. Poza tym przywiązywano znaczną wagę do wykładów monograficznych - starano się, by student miał prawo wyboru spośród kilku tematów. Na prawach przykładu pokażemy, jakiego rodzaju wykłady i konwersatoria obowiązywały studentów polonistyki warszawskiej w różnych latach jej historii.

W roku akad. 1950/51 prof. J. Krzyżanowski prowadził dwa

wykłady poza kursem historii literatury: "Nowelistyka Reymonta" i "Początki dramatu w Polsce". Zofia Szmydtowa, niezależnie od wykładu z literatury powszechnej, przedstawiła także dwa tematy: "Poezja polsko-łacińska" i "Epika polska XVII wieku". Stefan Żółkiewski mówił o walce klasyków z romantykami i omawiał twórczość młodego Mickiewicza do roku 1831.

Z roku 1957/58 odnotujmy wykłady prof. Nowaka-Dłużewskiego o literaturze XVIII wieku, Marii Straszewskiej o życiu literackim w kraju w czasie międzypowstaniowym, Janiny Kulczyckiej-Saloni - "Bolesław Prus wobec tradycji i współczesnej literatury", Zdzisława Libery - o dramacie pseudoklasycznym, Jana Zygmunta Jakubowskiego - o Wyspiańskim.

Interesująco przedstawia się rok 1959/60; wtedy to Julian Krzyżanowski miał wykład o epice Słowackiego i twórczości Kasprowicza, Jan Zygmunt Jakubowski omawiał temat "Literatura a sztuki plastyczne na przełomie XIX i XX wieku", Stefan Żółkiewski mówił o wybranych zagadnieniach literatury XX wieku, Zofia Szmydtowa - o tradycjach grecko-rzymskich w literaturze staropolskiej. Spis wykładów z tego roku przynosi jeszcze inne tematy: Jan Kott - "Teatr współczesny w Polsce i na Zachodzie", Zdzisław Libera - "Z problemów socjologii literatury", Juliusz Nowak-Dłużewski - "Wybrane zagadnienia z historii baroku literackiego", Stanisław Frybes - "Rozwój powieści polskiej", Eugeniusz Sawrymowicz - "Polska poezja romantyczna w świetle utworów Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego", Janina Kulczycka-Saloni - "Powieść polska w okresie Młodej Polski", Tadeusz Sivert - "Słowacki na scenie", Krystyna Kuliczowska - "Rozwój powieści dla młodzieży w okresie międzywojennym".

Katedra starała się także, aby studenci mieli różne seminaria do wyboru. Tak na przykład w roku 1966/67 Katedra zorganizowała jedenaście grup seminaryjnych poświęconych następującym zagadnieniom: Jan Zygmunt Jakubowski: "Krytyka literacka XX wieku"; Janina Kulczycka-Saloni: "Powieść polska okresu realizmu i modernizmu"; Eugeniusz Sawrymowicz: "Dramat antyczny i klasyczny a dramat romantyczny"; Stefan Żółkiewski: "Powieść w XX wieku"; Zdzisław Libera: "Socjologia życia literackiego (z uwzględnieniem końca XVIII wieku i początku wieku XIX)"; Maria Renata Mayenowa: "Dzieje świadomości literackiej a zagadnienia formy literackiej"; Maria

Straszewska: "Literatura okresu romantyzmu"; Artur Sandauer: "Poesja XX wieku"; Roman Taborski: "Teatr i dramat od romantyzmu do Młodej Polski"; Tadeusz Sivert: "Dramat i teatr na przełomie XIX i XX wieku"; Krystyna Kuliczowska: "Literatura dla dzieci i młodzieży w dwudziestoleciu międzywojennym". Dodajmy, że przez kilka lat wykładali na polonistyce zaproszeni z zewnątrz: prof. Oskar Bartel, historyk reformacji w Polsce, i Juliusz Wiktor Gomulicki, który prowadził konwersatorium poświęcone Norwidowi oraz zajmował się problematyką warsztatu edytorskiego ("Poesja na warsztacie edytora").

Chociaż wzrosły znacznie zadania dydaktyczne, Katedra starała się nie zaniedbywać pracy badawczej, skupiającej się głównie w jej zakładach. W r. 1965 w wyniku reorganizacji Katedry powołano następujące zakłady: Literatury Staropolskiej, Literatury Oświecenia, Literatury Romantyzmu, Literatury drugiej połowy XIX wieku, Literatury XX wieku oraz Historii Dramatu i Teatru. Oprócz tego istniał zespół zajmujący się literaturą dla dzieci i młodzieży.

Z czasem miejsce zakładów zajęły zespoły naukowobadawcze, a dawny Zakład Historii Dramatu i Teatru przekształcił się w Zespół Historii Dramatu, Teatru i Filmu. Odbywały one zebrania naukowe, a także opracowywały przygotowywane w Katedrze wydawnictwa naukowe. Poza tymi zakładami i zespołami działało seminarium doktoranckie prof. Nowaka-Dłużewskiego, które skupiało grupę jego uczniów interesujących się literaturą staropolską i literaturą Oświecenia.

Z działalnością naukową Katedry łączy się bezpośrednio działalność wydawnicza. Oprócz prac indywidualnych, podejmowanych przez pracowników Katedry, zarówno profesorów i docentów, jak też wszystkich innych, Katedra organizowała prace zespołowe.

Pierwszym większym dziełem zbiorowym przygotowanym przez zespół pracowników Katedry Historii Literatury Polskiej było pięciotomowe wydawnictwo: "Polska Krytyka literacka (1800-1939)", przygotowane pod redakcją Jana Zygmunta Jakubowskiego, ukazujące się w latach 1959-1966:

tom I - przygotowany przez Juliana Krzyżanowskiego, Zdzisława Liberę i Ewę Warzenicę, obejmuje pierwszych trzydzieści lat XIX wieku;

tom II - przygotowany przez Marię Grabowską, Marię Stra-

szewską, przy współpracy Anny Smoleńskiej, pod redakcją Zofii Szmydtowej - okres do r. 1863;

tom III - przygotowany przez Janinę Kulczycką-Saloni, Stanisława Frybesa, przy współpracy Jana Detki, Teresy Garnysz, Hanny Kirchner-Ładyki i Ireny Maciejewskiej, pod redakcją Juliana Krzyżanowskiego - kończy się na latach dziewięćdziesiątych;

tom IV - przygotowany przez Jana Zygmunta Jakubowskiego, przy współpracy Barbary Borkowskiej, Hanny Kirchner-Ładyki, Andrzeja Lama, Anny Reykowskiej, Janusza Rohozińskiego, Józefa Rurawskiego i Jadwigi Rytel - doprowadzony został do roku 1918;

tom V - przygotowany przez Andrzeja Biernackiego, Jana Zygmunta Jakubowskiego, Andrzeja Lama, Janusza Rohozińskiego, pod redakcją Jana Zygmunta Jakubowskiego - obejmuje lata 1919-1939.

Następnym dziełem zbiorowym były "Nowe studia o Norwidge" (Warszawa 1961), pod redakcją Juliusza Wiktora Gomulickiego i Jana Zygmunta Jakubowskiego. Zawierają one jedenaście rozpraw pracowników Katedry i zaproszonych autorów.

W 1964 r. ukazuje się praca ofiarowana profesorowi Julianowi Krzyżanowskiemu w dwudziestą piątą rocznicę objęcia Katedry Historii Literatury Polskiej na Uniwersytecie Warszawskim (1934-1959), pt. "Z dziejów polonistyki warszawskiej", obejmująca - oprócz bibliografii prac Profesora i studiów poświęconych jego działalności naukowej oraz nauczycielskiej - dwadzieścia kilka portretów profesorów polonistyki warszawskiej i szkiców omawiających jej historię.

Z okazji setnej rocznicy powstania styczniowego ukazała się, pod redakcją Jana Zygmunta Jakubowskiego, Janiny Kulczyckiej-Saloni i Stanisława Frybesa, praca zbiorowa pt. "Dziedzictwo literackie powstania styczniowego", w której zebrane zostały rozprawy napisane w większej części przez pracowników Katedry Historii Literatury Polskiej UW.

Następną publikacją przygotowaną pod patronatem Katedry jest "Kultura i literatura dawnej Polski", zbiór studiów ofiarowanych profesorowi Juliuszowi Nowakowi-Dłużewskiemu w siedemdziesiątą piątą rocznicę jego urodzin (Warszawa 1968).

W rok potem ukazały się przygotowane w Katedrze "Europejskie związki literatury polskiej", praca zbiorowa dedyko-

wana prof. Zofii Szydtowej (Warszawa 1969).

Pracownicy Katedry współpracowali ściśle z Redakcją "Przeglądu Humanistycznego" oraz z Biblioteką "Polonistyki", przeznaczoną na potrzeby nauczycieli i studentów. Inną formą pracy naukowej były sesje i otwarte zebrania naukowe, poświęcone sprawom nauki o literaturze, analizie twórczości poszczególnych pisarzy i poetów, zagadnieniom dydaktycznym i metodologicznym, jak np. Sesja Metodologiczna Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Warszawskiego, zorganizowana staraniem Katedry, z udziałem kilku jej przedstawicieli (marzec 1961).

Z innych sesji, konferencji naukowych i wieczorów literackich wyróżnić należy wieczór literacki ku czci Wyspiańskiego (1957), Norwida (1958 i 1961), wieczór literacki poświęcony twórczości Adama Naruszewicza (1958), zebranie otwarte na temat twórczości Bolesława Prusa (1962), zebranie naukowe poświęcone pisarstwu Andrzeja Struga (1962), cykl wykładów publicznych o twórczości Norwida (1963), sesję o tymże poecie (1963), zebranie naukowe w setną rocznicę urodzin Stefana Żeromskiego (1964) oraz dwie sesje naukowe - pierwsza o poezji Polski Ludowej, druga o twórczości Henryka Sienkiewicza. Poza zebraniem otwartym Katedra organizowała zamknięte zebrania naukowe, na których referowano ciekawsze fragmenty prac doktorskich. Odbywały się one poza spotkaniami zespołów oraz zakładów i miały na celu integrację wszystkich pracowników Katedry.

Inny charakter miały zebrania poświęcone profesorom warszawskiej uczelni. W dziesiątą rocznicę śmierci Wacława Borowego Katedra zorganizowała zebranie poświęcone jego pamięci (październik 1965): Katedra wespół z Biblioteką Uniwersytecką, Towarzystwem im. A. Mickiewicza i przy współudziale Biblioteki Narodowej przygotowała wystawę obrazującą działalność naukową, pisarską, pedagogiczną i bibliotekarską Zmarłego. Uroczystością w skali całego Uniwersytetu, jeżeli nie w skali polonistyki całego kraju, było zebranie Katedry poświęcone Julianowi Krzyżanowskiemu z okazji dwudziestej piątej rocznicy objęcia przez niego stanowiska profesora na Uniwersytecie Warszawskim. Na zebraniu tym, w którym uczestniczył również Rektor UW, prof. dr Stanisław Turski, wręczono Profesorowi makietę książki pamiątkowej. W kilka lat potem

księga ta ukazała się drukiem nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego. Katedra zorganizowała także zebrania ku czci prof. Zofii Szmydtowej i prof. Nowaka-Dłużewskiego. Również skalę ogólnopolską miała uroczystość związana z nadaniem przez Uniwersytet Warszawski tytułu doktora honoris causa Marii Dąbrowskiej. Doktorat ten odbył się z inicjatywy Katedry, a promotorem był Julian Krzyżanowski (marzec 1957).

Stosunki z zagranicą polonistyka warszawska utrzymywała w ramach kontaktów Uniwersytetu Warszawskiego z innymi uniwersytetami, a także w ramach kontaktów indywidualnych. Wśród prelegentów polonistów i slawistów, przedstawiciele obcych uniwersytetów, znaleźli się prof. prof.: Karel Krejčí, Julius Dolansky, Helena Cybienko, Claude Backvis, Džorde Živanović, Stojan Subotin, Robert Triomphe, Roman Jakobson, Dymitr Lichaczew.

Katedra Historii Literatury Polskiej ściśle współpracowała z Towarzystwem Literackim im. Adama Mickiewicza, w szczególności z jego Oddziałem Warszawskim, którego Zarząd mieści się w gmachu Polonistyki, a zebrania odbywają się stale w jednej z sal wykładowych tegoż gmachu.

W dziejach Katedry niemałą rolę odegrała zmiana lokalu. W r. 1952 Polonistyka otrzymała nową siedzibę w odbudowanym budynku dawnego Wydziału Chemii. Pierwsze piętro przejęła w nim Katedra Historii Literatury Polskiej, umieszczając tu swoje zakłady, gabinety profesorów, sale ćwiczeń i bibliotekę. Wydarzenie to odnotowuje tygodnik "Stolica" w jednej ze swych informacji: "Uczelni przybyło około 40 pomieszczeń, które zajęły polonistyka, historia literatury i zakład fonetyki. [...] Nowy budynek został zaprojektowany przez inż. Witolda Kłębowskiego z Miastoprojektu Stolica. Jego klasycystyczna architektura harmonizuje z zabytkowym otoczeniem, natomiast wewnątrz całkowicie nowoczesne"¹⁷.

W r. 1968 w wyniku reorganizacji uniwersytetów powołany został do życia Instytut Filologii Polskiej, którego Katedra Historii Literatury Polskiej stała się częścią składową. Od tej chwili rozpoczął się nowy, dalszy etap jej działalności.

Prof. dr Zdzisław Libera

Zakład Historii Literatury Polskiej
Instytutu Filologii Polskiej
UW 1968-1974

1 września 1968 r. Katedra Historii Literatury Polskiej UW, wraz z Katedrami Języka Polskiego i Teorii Literatury, weszła w skład nowo utworzonego Instytutu Filologii Polskiej UW, w którym zostało wyodrębnionych pięć zakładów: Zakład Historii Literatury Polskiej, Zakład Języka Polskiego, Zakład Teorii Literatury i Poetyki, Zakład Metodyki Nauczania Literatury Polskiej oraz Zakład Nauczania Języka Polskiego.

Dyrektorem Instytutu Filologii Polskiej został dotychczasowy kierownik Katedry Historii Literatury Polskiej, prof. dr Jan Zygmunt Jakubowski, który sprawował tę funkcję do r. 1973, kiedy stanowisko to objęła prof. dr Janina Kulczycka-Saloni. Zastępcami dyrektora w pionie historycznoliterackim byli kolejno: doc. dr hab. Jan Detko, doc. dr Janusz Rohoziński, doc. dr Jadwiga Rytel i ponownie doc. dr hab. Jan Detko, a kierownikami Zakładu Historii Literatury Polskiej - prof. dr Janina Kulczycka-Saloni, prof. dr Maria Straszewska i doc. dr hab. Roman Taborski. Drugim zastępcą dyrektora Instytutu był językoznawca - prof. dr Mieczysław Szymczak.

W Zakładzie Historii Literatury Polskiej zostały utworzone następujące zespoły naukowo-badawcze (skład personalny według stanu z roku akad. 1973/74):

- Zespół Literatury Staropolskiej (doc. dr Jadwiga Rytel - kierownik; st. wykładowca mgr Jadwiga Pietrusiewiczowa, dr Jan Ślaski, dr Alina Nowicka-Jesowa).

- Zespół Literatury Oświecenia (prof. dr Zdzisław Libera - kierownik; dr Jadwiga Ziętarska, mgr Andrzej Guzek).

- Zespół Literatury Romantyzmu (prof. dr Eugeniusz Sawymowicz - kierownik; prof. dr Maria Straszewska, doc. dr hab. Zbigniew Sudolski, dr Maria Grabowska, dr Stanisław Makowski, dr Michał Masłowski, mgr Leszek Kamiński).

- Zespół Literatury Pozytywizmu (prof. dr Janina Kulczycka-Saloni - kierownik; doc. dr Stanisław Frybes, doc. dr hab. Ewa Warzenica-Zalewska, doc. dr hab. Jan Detko, dr Danuta Knysz-Rudzka, mgr Michał Kabata, mgr Waldemar Klemm oraz dr Andrzej Z. Makowiecki z Filii UW w Białymstoku).

- Zespół Literatury XX wieku (prof. dr Jan Zygmunt Jakubowski - kierownik; prof. dr Artur Sandauer, doc. dr Janusz Rohoziński, dr Jadwiga Sawicka, dr Andrzej Gronczewski, dr Jadwiga Zacharska, mgr Jan Witan, mgr Mieczysław Dąbrowski, mgr Andrzej Zieniewicz).

- Zespół Historii Dramatu, Teatru i Filmu (doc. dr hab. Roman Taborski - kierownik; dr Wojciech Wierzewski oraz prof. dr Tadeusz Sivert z Instytutu Sztuki PAN).

- Zespół Literatury dla Dzieci i Młodzieży (doc. dr hab. Izabela Lewańska - kierownik; doc. dr hab. Krystyna Kuliczowska).

Zespół Literatury Pozytywizmu oraz Zespół Literatury dla Dzieci i Młodzieży są ośrodkami koordynującymi zajęcia dydaktyczne i badania naukowe prowadzone nad literaturą okresu pozytywizmu oraz literaturą dla dzieci i młodzieży we wszystkich polskich wyższych uczelniach (por. w BP z. 53, informację o ogólnopolskiej konferencji poświęconej badaniom nad pozytywizmem, zorganizowanej na UW 6 maja 1974 r.).

Zespół Historii Dramatu, Teatru i Filmu koordynuje zajęcia dydaktyczne oraz badania naukowe nad dramatem, teatrem i filmem, prowadzone na różnych wydziałach UW (pozostałe filologie, estetyka, socjologia); w związku z tym 1 marca 1973 r. Zespół ten został oficjalnie podniesiony do rangi Zespołu Międzyinstytutowego.

Działalność zespołów polega na: opracowywaniu działalności dydaktycznej z zakresu danej specjalności; organizowaniu otwartych zebrań naukowych, na których są dyskutowane referaty wygłaszane zarówno przez członków zespołu, jak przez zapraszanych gości; przygotowywaniu zbiorowych przedsięwzięć edytorskich oraz sesji naukowych.

Na początku 1974 r. ukazał się pierwszy tom zbiorowego podręcznika historii literatury polskiej opracowanego przez członków Zakładu HLP (mgr J. Pietrusiewiczową, doc. dr J. Ryteł, prof. dra Z. Libereę, prof. dr M. Straszewską i prof. dr J. Kulczycką-Saloni) pod naczelną redakcją prof. dra J. Z. Jakubowskiego. Podręcznik ten, zatytułowany "Literatura polska od średniowiecza do pozytywizmu", został napisany w sposób przystępny, z myślą o szerokim kręgu odbiorców spośród studentów, nauczycieli, działaczy kulturalno-oświatowych itd.

Zespół Literatury Romantyzmu przygotowuje edycję ko-

respondencji Leonarda Niedźwieckiego.

W Zespole Literatury Pozytywizmu, pod kierownictwem doc. dra S. Frybesa, opracowywana jest kronika życia literackiego Warszawy i zaboru rosyjskiego w latach 1864-1890.

Zespół Literatury XX wieku zorganizował sesje naukowe poświęcone twórczości Stanisława Wyspiańskiego (15 I 1969) i Andrzeja Struga (4 XII 1971), a Zespół Literatury dla Dzieci i Młodzieży - ogólnopolską sesję naukową na temat literatury dla dzieci i młodzieży (11-12 XII 1970).

W końcu r. 1971 ukazała się, przygotowana przez Zespół Historii Dramatu, Teatru i Filmu, pod redakcją prof. dra T. Siverta i doc. dra hab. R. Taborskiego, antologia "Polska myśl teatralna i filmowa"; ponadto pracownicy tego Zespołu wzięli aktywny udział w drugiej ogólnopolskiej konferencji dotyczącej "Teatrologii w dydaktyce uniwersyteckiej" (Uniwersytet Jagielloński, 10-11 XI 1972).

Obecnie Zakład HLP, przy współudziale m.in. romanistów, przygotowuje sesje naukowe poświęcone twórczości Tadeusza Boya-Zeleńskiego oraz nadrealizmowi.

W latach 1968-1974 nadal w szybkim tempie wzrastała liczba uzyskiwanych stopni naukowych - w okresie tym odbyły się 33 obrony prac doktorskich (zarówno z historii, jak z teorii literatury) oraz 7 habilitacji. Maria Straszewska i Artur Sandauer otrzymali nominacje na profesora nadzwyczajnego, ponadto Rada Wydziału Filologii Polskiej i Słowiańskiej UW wystąpiła z wnioskiem o nadanie tytułu profesora nadzwyczajnego Janowi Detce i Romanowi Taborskiemu.

W roku akad. 1973/74 na polonistyce warszawskiej, podobnie jak na innych polskich uniwersytetach, zostały wprowadzone studia czteroletnie, oparte na nowym programie nauczania. Już od pierwszego roku studiów realizowane są dwa kierunki - kierunek nauczycielski i kierunek upowszechniania kultury. Pracownicy Zakładu HLP, zwłaszcza prof. dr Z. Libera i dr S. Makowski, aktywnie uczestniczyli w opracowywaniu nowego programu. 21 i 22 stycznia 1974 r. z inicjatywy Instytutu Filologii Polskiej UW została zorganizowana ogólnopolska sesja metodyczna poświęcona dyskusji nad nowym programem studiów polonistycznych (por. BP, z. 53).

W Zakładzie HLP prowadzone są seminaria magisterskie obejmujące wszystkie kolejne epoki literatury polskiej, a po-

nadto osobne seminaria poświęcone literaturze dla dzieci i młodzieży oraz historii dramatu i teatru. Oprócz zajęć kursowych dla studentów lat wyższych prowadzone są konwersatoria o tematyce zarówno historycznoliterackiej, ze szczególnym uwzględnieniem analizy literatury współczesnej, jak teatrolologiczne i filmoznawcze. Do prowadzenia seminariów magisterskich zapraszani byli doc.dr hab. Stefan Treugutt i doc. dr hab. Janusz Pelc, obaj z Instytutu Badań Literackich PAN.

Pracownicy Zakładu HLP nadal prowadzą zajęcia na studium Zaocznym Filologii Polskiej UW. Zadaniem tego studium jest umożliwienie pracującym nauczycielom i innym pracownikom kulturalno-oświatowym dokończenia przerwanych studiów uniwersyteckich oraz uzupełnienia wiedzy uzyskanej w Wyższych Szkołach Nauczycielskich. Obecnie na każdym roku Studium Zaocznego studiuje ok. 150 osób, w większości nauczycieli (ok. 75 %).

Ponadto pracownicy Zakładu prowadzą zajęcia w utworzonym w kwietniu 1969 r. Zakładzie Filologii Polskiej Filii UW w Białymstoku. Kolejno dojeżdżali z Warszawy do Białegostoku doc. dr hab. Z.Sudolaki i doc. dr S.Frybes; etatowym pracownikiem Filii UW w Białymstoku jest dr A.Z.Makowiecki.

W marcu 1973 r. zakończyła studia pierwsza grupa uczestników Studium Doktoranckiego przy Instytucie Filologii Polskiej UW (z Zakładu HLP - 8 osób). W marcu 1973 r. rozpoczęła zajęcia grupa uczestników Studium Doktoranckiego dla pracujących (z Zakładu HLP - 12 osób), a w marcu 1974 - kolejna grupa stacjonarnego Studium Doktoranckiego (z Zakładu HLP - 11 osób). Studium Doktoranckie Instytutu Filologii Polskiej UW, którego kierownikiem jest doc. dr hab. Jadwiga Puzynina z Zakładu Języka Polskiego, nawiązało ścisłą współpracę ze Studium Doktoranckim Instytutu Badań Literackich PAN.

W r. 1971 zostało uruchomione roczne Studium Podyplomowe dla nauczycieli języka polskiego w szkołach średnich z terenu Warszawy i województwa warszawskiego. Zadaniem Studium jest uaktualnianie stanu wiedzy byłych absolwentów uczelni. Uczestnicy Studium, w liczbie kilkudziesięciu, spotykają się raz w tygodniu dla wysłuchania wykładów i konwersatoriów prowadzonych przez pracowników naukowych Instytutu. Po rocznym kursie i złożeniu końcowych egzaminów otrzymują dyplomy. Kierownikiem Studium jest prof. dr Halina Kurkowska z Zakładu Języka Polskiego.

W r. 1972 rozpoczęto działalność pod kierownictwem doc. dra S. Frybesa dwuletnie Podypłomowe Studium Edytorskie przy Wydziale Filologii Polskiej i Słowiańskiej UW, przeznaczone dla czynnych pracowników wydawnictw. Program Studium obejmuje wykłady i ćwiczenia oraz seminarium edytorstwa naukowego, prowadzone zarówno przez pracowników naukowych Uniwersytetu Warszawskiego i innych stołecznych uczelni, jak przez praktyków wydawniczych.

Od kilku lat do wygłaszania wykładów dla studentów Instytutu Filologii Polskiej UW zapraszani są wybitni współcześni pisarze zamieszkali w Warszawie. W roku akad. 1970/71 prowadzili takie wykłady: Jarosław Iwaszkiewicz, Wojciech Żukrowski i Lesław Bartelski (wykłady J. Iwaszkiewicza były następnie drukowane w "Miesięczniku Literackim"), w roku akad. 1971/72 - Melchior Wańkowicz i Mieczysław Jastrun, a w roku akad. 1973/74 - Teodor Parnicki. Obecnie trwają pertraktacje w sprawie prowadzenia wykładów przez Marię Kuncewiczową.

1 grudnia 1971 r. odbyła się uroczystość nadania Jarosławowi Iwaszkiewiczowi doktoratu honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego. Promotorem był prof. dr J. Z. Jakubowski.

20 grudnia 1971 r. w hallu Gmachu Polonistyki UW została odsłonięta - ufundowana przez studentów Instytutu Filologii Polskiej - tablica pamiątkowa ku czci poległych podczas ostatniej wojny młodych poetów, słuchaczy tajnego Uniwersytetu Warszawskiego.

Instytut Filologii Polskiej UW prowadzi aktywną współpracę z ośrodkami polonistycznymi na Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie, Uniwersytecie Karola w Pradze i Uniwersytecie Humboldta w Berlinie. Współpraca ta polega m.in. na stałej wymianie profesorów, dzieleniu się doświadczeniami dydaktycznymi oraz na organizowaniu wspólnych konferencji naukowych i wspólnym przygotowywaniu zbiorowych wydawnictw (informacje o współpracy z Uniwersytetem im. Łomonosowa i Uniwersytetem Karola ukazały się w BP z. 53).

Pracownicy Zakładu HLP pełnili wiele odpowiedzialnych funkcji na uniwersytetach zagranicznych: doc. dr S. Frybes w latach 1965-1971 i doc. dr hab. J. Detko w latach 1971-1973 byli dyrektorami Ośrodka Kultury Polskiej na Sorbonie, a doc. dr hab. J. Detko w latach 1970-1971 i doc. dr hab. Z. Sudolski

w latach 1971-1974 - lektorami języka polskiego tamże; doc. dr J. Rohoziński w latach 1967-1969 i dr S. Makowski w latach 1969-1972 byli lektorami języka polskiego na Uniwersytecie we Frankfurcie nad Menem, obecnie jest tam lektorem dr A. Gronczewski; dr J. Ślaski w latach 1966-1970 był lektorem języka polskiego na Uniwersytecie we Florencji.

W ostatnim okresie bardzo poważnie wzrosła, zarówno pod względem ilościowym, jak również jakościowym, biblioteka Zakładu Historii Literatury Polskiej. Niestety, biblioteka ta, podobnie zresztą jak cały Instytut Filologii Polskiej UW, odczuwa wyjątkowo dotkliwe trudności lokalowe.

Obecnie, w związku z projektem utworzenia na Uniwersytecie Warszawskim osobnego Wydziału Literatury, Języka i Kultury Polskiej, a w obrębie tego Wydziału - Instytutu Literatury Polskiej - warszawska polonistyka uniwersytecka znajduje się w przededniu dalszych poważnych przeobrażeń organizacyjnych.

Doc. dr hab. Roman Taborski

Teoria literatury na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1955-1974

W dziejach Zakładu Teorii Literatury i Poetyki, dawniej Katedry Teorii Literatury, można wyodrębnić trzy okresy:

- okres I - od r. 1955 do 1964
- okres II - od r. 1964 do 1970
- okres III - od r. 1970 do chwili obecnej.

Okres I

Katedra Teorii Literatury powstała we wrześniu 1955 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego z inicjatywy prof. dra Kazimierza Budzyka, jako druga tego rodzaju placówka naukowa w Polsce. Prof. Budzyk kierował działalnością Katedry do śmierci (w marcu 1964 r.). W końcowej fa-

zie tego okresu, podczas choroby prof. Budzyka i tuż po jego śmierci, Katedrą opiekował się prof. dr Zdzisław Libera.

Okres I był okresem krystalizowania się jednostki organizacyjnej, jaką stanowiła Katedra Teorii Literatury i zespołu jej pracowników, odznaczał się więc płynnością zarówno liczby pracowników, jak składu osobowego. Po krótkiej fazie przejściowej liczby przedstawiały się następująco: Katedra dysponowała dwoma samodzielnymi pracownikami nankowymi oraz czterema etatami dla pracowników pomocniczych (w roku akad. 1959/60 nawet pięcioma). Skład grupy pierwszej był od początku stały: prof. Budzyk i prof. dr Maria Renata Mayenowa; skład grupy drugiej ulegał ciągłym zmianom: obejmowała ona asystentów ze stopniami magistra, dopiero rok 1962 przyniósł pierwszy doktorat i stanowisko adiunkta.

Obok zespołu formalnego (etatowego) w Katedrze Teorii Literatury istniał zespół inny, znacznie szerszy od poprzedniego, słączony więzami nie formalnymi, lecz merytorycznymi, który z zespołem poprzednim stanowił jedną całość. Cały zespół Katedry skupiał:

- pomocniczych pracowników etatowych Katedry,
- pracowników etatowych IBL, głównie z pracowni prof. Budzyka,
- tzw. wolontariuszy, tj. ludzi o zainteresowaniach teoretycznoliterackich, organizacyjnie związanych z różnymi środowiskami naukowymi i pozanaukowymi oraz z różnymi miejscami pracy,
- doktorantów (aspirantów),
- stażystów,
- stypendystów,
- wyróżniających się studentów z seminarium magisterskiego prof. Budzyka.

Tym licznym zespołem (nazywanym czasem seminarium doktorskim) kierował prof. Budzyk. Prof. Mayenowa tworzyła zespół inny, faktycznie luźno związany z terenem Katedry Teorii Literatury, działający raczej w ramach IBL.

Podstawową formę pracy w latach 1955-1960 stanowiły dwa seminaria w tygodniu, prowadzone przez prof. Budzyka, poświęcone dziejom form artystycznych prozy polskiej i wiersza polskiego, oraz jedno seminarium cotygodniowe, z zakresu dziejów świadomości teoretycznoliterackiej, prowadzone przez

prof. Mayenową. W zajęciach tych uczestniczyli wszyscy pracownicy i współpracownicy Katedry. Po r. 1960 podstawową formą pracy stały się cotygodniowe zebrania naukowe Katedry, w których uczestniczył zespół prof. Budzyka. Sporadycznie organizowano dodatkowe przeszkolenia asystentów i współpracowników Katedry w zakresie interesującej ich problematyki specjalistycznej - takie zajęcia prowadził w roku akad. 1955/56 prof. dr Stanisław Skorupka z dziedziny stylistyki językoznawczej. Wszystkie formy pracy miały na celu:

- 1) wykształcenie specjalistów w zakresie teorii literatury,
- 2) przygotowanie indywidualnych rozpraw doktorskich,
- 3) przygotowanie kadry naukowej do zajęć dydaktycznych ze studentami.

Do prowadzenia zajęć ze studentami przygotowywali się nie tylko etatowi pracownicy Katedry, lecz - w miarę możliwości - wszyscy członkowie zespołu prof. Budzyka. Prowadzenie zajęć w grupach studenckich przez współpracowników Katedry odciążało jej członków od pracy dydaktycznej i sprzyjało równomiernemu rozłożeniu obowiązków. Członkowie Katedry prowadzili zajęcia w wymiarze 2-4 godzin tygodniowo.

Zainteresowanie dydaktyką uniwersytecką przejawiało się również w opracowaniu podręcznika uniwersyteckiego z poetyki. Pierwszą wersję podręcznika, pt. "Wiadomości z teorii literatury", przygotowali pod red. Kazimierza Budzyka - Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska i Janusz Sławiński, już w roku 1958. W następnych latach zajmowano się udoskonalaniem "Wiadomości", i w rezultacie w r. 1962 mogła się ukazać nowa wersja podręcznika, pióra tychże autorów, pt. "Zarys teorii literatury" (poprawiana w następnych wydaniach). Teresa Kostkiewiczowa i Janusz Sławiński napisali także książkę pomocniczą do nauczania poetyki, pt. "Ćwiczenia z poetyki opisowej" (Warszawa 1961). Do pomocy dydaktycznych można również zaliczyć książkę Marii Renaty Mayenowej "O sztuce czytania wierszy" (I wyd. Warszawa 1963). Planowano zbiorowe opracowanie słownika terminów literackich.

Seminaria magisterskie z zakresu teorii literatury prowadzili na filologii polskiej prof. Budzyk i prof. Mayenowa.

Kierunki badań w zespole prof. Budzyka można określić następująco: 1) historia form artystycznych wiersza polskie-

go; 2) dzieje form artystycznych prozy polskiej; 3) metodologia badań literackich. Dwa pierwsze kierunki realizowano w postaci prac doktorskich (por. także K. Budzyka "Spór o polski sylabotyzm", Warszawa 1957).

Z zakresu historii form artystycznych powstawały prace na temat liryki renesansowej, oświeceniowej i przedromantycznej, wersyfikacji romantycznej, poezji skamandryckiej i awangardowej. Z zakresu prozy - prace na temat staropolskiego pamiętnikarstwa i innych form epickich oraz powieści współczesnej. W oparciu o te badania szczegółowe projektowano na przyszłość dwie duże syntezy: a) "Formy artystyczne wiersza polskiego" i b) "Formy artystyczne prozy polskiej". Śmierć prof. Budzyka stała się przyczyną niezrealizowania projektu. Metodologią zajmował się sam kierownik Katedry Teorii Literatury, natomiast prof. Mayenowa podjęła prace nad współczesnymi (dwudziestowiecznymi) teoriami stylistycznymi. Ich uwieńczeniem miała być osterotomowa antologia tłumaczonych tekstów pt. "U źródeł współczesnej stylistyki", której wszystkie tomy ukazały się w latach 1966-1972.

Do najważniejszych inicjatyw, jakie powstały wówczas w Katedrze Teorii Literatury, należały jeszcze:

1) Projekt organizowania corocznych konferencji teoretycznoliterackich pomocniczych pracowników naukowych polonistyki. Pierwsza taka konferencja odbyła się w Rogowie w r. 1962. Następne konferencje odbywały się co roku aż do końca lat 60-ych i spopularyzowały problematykę teoretyczną wśród młodej kadry naukowej.

2) Założenie serii wydawniczej Katedry Teorii Literatury UW (współ z Instytutem Badań Literackich) pt. Z dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej, pod red. prof. Kazimierza Budzyka, prof. Jana Trzynadlowskiego i - w funkcji sekretarza - dr Teresy Kostkiewiczowej. Seria zaczęła wychodzić w r. 1963, pierwszy tom zbiorowy, pod red. K. Budzyka, nosi tytuł "Z teorii i historii literatury". W r. 1968 serię przejął całkowicie Instytut Badań Literackich PAN.

3) Powołanie do życia zorganizowanej formy kształcenia kadry naukowej, zwanej stypendiami doktoranckimi, która z czasem przekształciła się w studia doktoranckie.

Okres II

Po śmierci prof. Budzyka kierownictwo Katedry objął prof.

dr Stefan Żółkiewski i sprawował je do r. 1968, kiedy to Katedra Teorii Literatury - w wyniku zmian organizacyjnych w Uniwersytecie - została przemianowana na Zakład Teorii Literatury i Poetyki. Do czasu wyznaczenia nowego kierownika, tj. do r. 1970, opiekę nad Zakładem sprawował prof. Libera. W okresie II wyróżnić można tym samym dwa podokresy, które zresztą łączy wiele cech wspólnych.

W okresie tym wzrosła w Katedrze (później - Zakładzie) liczba etatów o jeden, doktoraty zrobiły dwie osoby, habilitacje - jedna. Liczba samodzielnych pracowników naukowych do r. 1968 pozostała nie zmieniona w stosunku do okresu I, natomiast po r. 1968 w Zakładzie znaleźli się wyłącznie pracownicy pomocniczy w liczbie 5. Z Katedrą (Zakładem) związani zostali bliżej stypendyści-doktoranci, których liczba dochodziła (np. w r. 1968) do 6. Jakkolwiek w latach 1964-1968 działalnością naukową Katedry opiekowała się raczej prof. Mayenowa, stypendystami byli w większości wychowankowie prof. Żółkiewskiego. Stypendyści brali udział w pracach naukowych Katedry (Zakładu) i prowadzili zajęcia dydaktyczne ze studentami. W pracach Katedry do r. 1968 uczestniczyli także pracownicy IBL, prowadzący również zajęcia na filologii polskiej.

Jak poprzednio, podstawową formą pracy były zebrania naukowe Katedry (Zakładu), na których z reguły omawiano przygotowywane przez uczestników zespołu prace doktorskie lub też projekty programu kształcenia na studiach polonistycznych w zakresie teorii literatury. Poszczególni pracownicy zespołu Katedry (Zakładu) brali udział w seminariach organizowanych poza Katedrą (np. seminarium doktorskie prof. Żółkiewskiego w IBL), w organizowaniu konferencji teoretyczno-literackich młodych pracowników naukowych polonistyki (materiały z tych konferencji por. w książkach: "Styli kompozycja", Wrocław 1965; "Wiersz i poezja", Wrocław 1966; "Dramat i teatr", Wrocław 1967; "Poetyka i historia", Wrocław 1968 - wszystkie pod red. J.Trzynadłowskiego), wreszcie w różnego rodzaju konferencjach i zbiorowych publikacjach podejmowanych w IBL. Przede wszystkim należy tu wymienić takie prace zbiorowe, jak: "Z problemów literatury polskiej XX wieku", t. I-III (red. S.Żółkiewski, H.Żolpe, H.Markiewicz, Warszawa 1965); "Liryka polska. Interpretacje" (red. J.Pro-

kop i J.Sławiński, Kraków 1965); "Studia z teorii i historii poezji" (pod red. M.Głowińskiego, seria I: Wrocław 1967, seria II: Wrocław 1970); "Prace z poetyki" (red. M.R.Mayenowa i J.Sławiński, Wrocław 1968), a także nie opublikowane dotąd: "Słownik terminów literackich", "Słownik terminologii współczesnego literaturoznawstwa" i "Pomocnicze nauki badań literackich". Pracownicy Katedry (Zakładu) występowali też na zebraniach naukowych IBL.

Efektom prac indywidualnych były dwie opublikowane książki autorskie (jeśli nie liczyć książek prof. S.Żółkiewskiego) oraz jedna praca habilitacyjna (drukem ukazała się dopiero w r. 1971).

W latach 1964-1968 seminaria magisterskie dla studentów filologii polskiej prowadzili prof. Żółkiewski i prof. Mayenowa. W latach 1968-1970 odbywało się tylko jedno seminarium teoretycznoliterackie, prowadzone wspólnie przez T.Kostkiewiczową i A.Okopień-Sławińską.

Badania naukowe w tym okresie w dalszym ciągu skupiały się na dziejach form artystycznych w poezji i prozie (indywidualne prace: o poezji Książnina, Przybosia, o prozie fantastyczno-naukowej); kontynuowano refleksję metodologiczną oraz podjęto prace z dziedziny socjologii literatury (doktoranci prof. Żółkiewskiego).

Do nurtu zainteresowań dydaktyką można zaliczyć książkę T.Kostkiewiczowej, A.Okopień-Sławińskiej i J.Sławińskiego "Czytamy utwory współczesne" (Warszawa 1967). Z inicjatyw zespołowych o podobnym charakterze (tzn. dydaktycznym) należy wymienić opracowanie programu nauczania przedmiotów teoretycznoliterackich na studiach polonistycznych. Program ten został zaakceptowany przez Ministerstwo i był realizowany przez szkolnictwo wyższe.

Okres III

W r. 1970 kierownictwo Zakładu Teorii Literatury i Poetyki objął doc. dr Andrzej Lam, który kieruje Zakładem do chwili obecnej.

W tym okresie zwiększyła się liczba pracowników Zakładu. W roku akad. 1973/74 Zakład liczył 12 pracowników, w tym 1 docent, 7 doktorów i 4 magistrów. Od r. 1970 do 1974 tytuły

doktora uzyskały 4 osoby. Z grupy magistrów wszyscy czterej złożyli już prace doktorskie i są w przededniu ich obrony.

Formy pracy Zakładu:

- zebrania naukowe Zakładu (co dwa tygodnie);
- wystąpienia na otwartych zebraniach naukowych Instytutu Filologii Polskiej;
- organizowanie konferencji naukowych w Uniwersytecie Warszawskim z udziałem przedstawicieli ośrodków naukowych z całej Polski;
- przygotowywanie zbiorów publikacji książkowych;
- udział w imprezach naukowych organizowanych przez inne placówki, w tym udział organizacyjny i merytoryczny w obradach VII Międzynarodowego Kongresu Słowistów w Warszawie w r. 1973, wystąpienia na Konferencji Komisji Poetyki i Stylistyki Słowiańskiej przy Międzynarodowym Kongresie Słowistów (w Warszawie w r. 1972);
- prace indywidualne doktorskie i habilitacyjne.

Dla studentów filologii polskiej prowadzone były trzy seminaria magisterskie: teoretycznoliterackie - doc. Lama, teatrologiczne - dra Zbigniewa Osińskiego, i wersologiczne - doc. Lucylli Pszczołowskiej (z IBL). Zakład uczestniczył w prowadzeniu zajęć na studium doktoranckim i studium podyplomowym dla pracujących.

Spśród kierunków działalności naukowej Zakładu należy wymienić przede wszystkim zainteresowanie:

- poetyką historyczną (Norwidem, Leśmianem, Parnickim, nowelistyką współczesną);
- przemianami liryki polskiej XX wieku;
- socjologią literatury (Brzozowskim, prozą polską lat 1918-1926, stereotypami w literaturze);
- aksjologią literatury (wartość u Norwida, wartościowanie w krytyce literackiej);
- teatrologią (Teatrem-Laboratorium J.Grotowskiego);
- folklorystyką (pamiętnikami chłopów).

Wymienione kierunki działalności naukowej wiążą się z pracami indywidualnymi - doktorskimi i habilitacyjnymi. Efektem tych zainteresowań były książki autorskie: trzy już opublikowane, dwie znajdujące się w druku i cztery przygotowane do druku.

Obok tego można jeszcze wymienić badania nad poetyką pragmatyczną i nad metodologią marksistowską. Prace badawcze prowadzone w tych dwóch kierunkach mają charakter zespołowy. Na temat poetyki pragmatycznej odbył się w Zakładzie cykl zebrań naukowych 21 i 22 marca 1974 r. Zakład zorganizował konferencję naukową w Uniwersytecie Warszawskim oraz przygotował książkę zbiorową (złożona już w wydawnictwie); obecnie przygotowana jest następna konferencja naukowa, poświęcona teorii dialogu (odbędzie się w r. 1975) i książka zbiorowa zawierająca materiały tej konferencji. W obu imprezach przewidziany jest współudział Zakładu Teorii Literatury Uniwersytetu Łódzkiego. Z zakresu poetyki pragmatycznej planuje się również książki autorskie. Na temat metodologii marksistowskiej przeprowadzono w roku akad. 1973/74 cykl seminariów na studium doktoranckim, rozpoczęto także cykl zebrań naukowych w Zakładzie, przygotowuje się antologię tłumaczeń współczesnych publikacji obcojęzycznych oraz projektuje tom rozpraw.

Zakład Teorii Literatury i Poetyki opracował również nowy program nauczania przedmiotów teoretycznoliterackich na studiach polonistycznych. Program ten był przedmiotem dyskusji na ogólnopolskiej konferencji poświęconej programom studiów polonistycznych, jaka odbyła się w Uniwersytecie Warszawskim w styczniu 1974 r. (por. BP s. 53) i po uwzględnieniu poprawek uzyskał akceptację Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

Dr Eugeniusz Czaplejowicz

ANEKSY

Liczba studentów polonistyki

1950 r.	-	ok. 250
1955 r.	-	ok. 478
1960 r.	-	ok. 738
1965 r.	-	ok. 1111
1970 r.	-	ok. 882
1974 r.	-	ok. 827

Liczba dyplomów magisterskich

Od r. 1945 do połowy r. 1974 dyplomy magistra filologii polskiej z zakresu historii literatury, teorii literatury, nauki o teatrze itp. uzyskało 2737 osób na studiach stacjonarnych i 1180 na studiach zaocznych.

Doktoraty (historia i teoria literatury)

1946

1. Janina Kulczycka-Saloni - "Faraon" Bolesława Prusa (promotor prof. Julian Krzyżanowski)
2. Zdzisław Libera - Działalność literacka Stanisława Kostki-Potockiego (prof. Julian Krzyżanowski)
3. Bohdan Korzeniewski - Wojciech Bogusławski w teatrze stanisławowskim vel Poglądy na grę aktora w czasach Stanisława Augusta (prof. Julian Krzyżanowski)
4. Eugeniusz Sawrynowicz - "Hymny" Jana Kasprowicza (prof. Julian Krzyżanowski)

1948

5. Maria Straszewska - Norwid a współczesne mu życie literackie (prof. Wacław Borowy)
6. Zdzisław Skwarczyński - Chłop i sprawa chłopstwa w romanse stanisławowskim (prof. Julian Krzyżanowski)

1950

7. Stanisław Frybes - Ignacy Sewer-Maciejowski (prof. Julian Krzyżanowski)
8. Janina Siwkowska - Zasługi Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk na polu języka polskiego i literatury (prof. Julian Krzyżanowski)
9. Jadwiga Rudnicka - Życie literackie Warszawy w latach 1831-1863 (prof. Wacław Borowy)

1951

10. Jerzy Pelc - Treść i forma dzieła literackiego (prof. Julian Krzyżanowski)

1958

11. Regina Gerlecka - Wczesna twórczość Władysława Orkana (1897-1903) (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)

1960

12. Ewa Warzenica - Twórczość J.I.Kraszewskiego w latach 1829-1842 (prof. Julian Krzyżanowski)

13. Karol Lauz - Życie i twórczość pedagogiczno-metodyczna Piotra Chmielowskiego (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
14. Ludwik Rajewski - Hitlerowskie obozy koncentracyjne w literaturze polskiej (prof. Julian Krzyżanowski)
15. Józef Rurawski - Klemens Junosza-Szaniawski. Zarys monograficzny (prof. Janina Kulczycka-Saloni)

1961

16. Jadwiga Rytel - Pamiętniki Paska na tle pamiętnikarstwa staropolskiego (prof. Kazimierz Budzyk)
17. Stefan Durski - Ludwik Adam Dmusszewski, dramatopisarz i człowiek teatru (prof. Zdzisław Libera)
18. Zbigniew Sudolski - Poezja powstania krakowskiego i rewolucji chłopskiej 1846 r. (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)
19. Piotr Kuncewicz - Liryka Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)

1962

20. Alina Hofer - Twórczość Henryka Sienkiewicza (prof. Janina Kulczycka-Saloni)
21. Stefan Wiesnanowski - O poezji Kaspra Miaskowskiego (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
22. Jan Detko - Dziedzictwo powstania styczniowego w twórczości Elisy Orzeszkowej (prof. Janina Kulczycka-Saloni)
23. Stefan Melkowski - Poglądy estetyczne i działalność krytycznoliteracka Bolesława Prusa (prof. Julian Krzyżanowski)
24. Helena Kapełusz - Stanisław z Bochnie, kleryk królewski (prof. Julian Krzyżanowski)
25. Barbara Koc - Conrad a Polska (prof. Julian Krzyżanowski)
26. Izabela Lewańska - Twórczość dla dzieci i młodzieży Klementyny z Tańskich Hoffmanowej (prof. Julian Krzyżanowski)

1963

27. Krystyna Kulickowska - Od dydaktyzmu do artystyzmu w twórczości dla dzieci (Henryk Sienkiewicz i Maria Konopnicka) (prof. Julian Krzyżanowski)
28. Stanisław Prycie - Monografia działu literackiego "Tygodnika Piotrkowskiego" (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)

29. Stanisław Makowski - Badania źródłowe nad warstwą epicką w "Beniowskim" Juliusza Słowackiego (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)
 30. Jan Pacek - Recepcja utworu literackiego przez ucznia pod kierunkiem nauczyciela (prof. Stefan Żółkiewski)
 31. Anna Reykowska - Twórczość Jana Kasprowicza w latach 1884-1898 (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
 32. Władysław Słodkowski - "Syzyfowe prace" Stefana Żeromskiego, zarys monografii (prof. Julian Krzyżanowski)
 33. Teresa Kostkiewiczowa - Model liryki sentymentalnej w twórczości Franciszka Karpińskiego (prof. Kazimierz Budzyk)
- 1964
34. Irena Maciejewska - Twórczość poetycka Leopolda Staffa w okresie lwowskim (1898-1915) (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
 35. Stefan Lichański - Twórczość poetycka Bronisławy Ostrowskiej (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
 36. Andrzej Lam - Programy awangardy poetyckiej w Polsce w latach 1917-1929 (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
 37. Maria Grabowska - Recepcja twórczości Heinego w literaturze polskiej okresu romantyzmu (prof. Julian Krzyżanowski)
 38. Janusz Rohoziński - Wczesna twórczość prozatorska Andrzeja Struga, krąg doświadczeń i metoda pisarska (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
 39. Aleksandra Okopień-Sławińska - Wiersz nieregularny i wolny w poezji Mickiewicza, Słowackiego i Norwida (prof. Kazimierz Budzyk)
 40. Jamsz Sławiński - Koncepcja języka poetyckiego awangardy (prof. Kazimierz Budzyk)
 41. Irena Zaporowska - "Korespondent Warszawski" w latach 1792-1796 (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
- 1966
42. Bożena Frankowska - Eksperymenty teatralne w Polsce XX wieku a inscenizacja naszego monumentalnego dramatu (prof. Jan Kott)

1967

43. Stanisław Stupkiewicz - Działalność społeczno-kulturalna i literacka J.I.Kraszewskiego na tle kształtowania się ośrodka kultury polskiej w Żytomierzu (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
44. Bohdan Królikowski - Pamiętniki Marcina Matuszewicza (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
45. Bolesław Sitek - Prosa Kazimierza Przerwy-Tetmajera (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)

1968

46. Stanisław Siekierski - Recepcja literatury pięknej na wsi (prof. Janina Kulczycka-Saloni)
47. Cecylia Gajkowska - Monografia bibliograficzna J.B.Zaleskiego (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)
48. Jadwiga Ziętarska - Przekład w poglądach literackich polskiego Oświecenia (prof. Zdzisław Libera)
49. Jan Słaski - Polskie dialogi polityczne Stanisława Orzechowskiego (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
50. Krystyna Żebrowska - Szkoła w powieści i noweli polskiej 1795-1918 (prof. Julian Krzyżanowski)
51. Danuta Knyasz-Rudska - tradycje naturalistyczne w powieści II-lecia międzywojennego i typy ich funkcjonowania (prof. Janina Kulczycka-Saloni)
52. Andrzej Z.Makowiecki - Artysta jako bohater prozy Młodej Polski (prof. Janina Kulczycka-Saloni)

1969

53. Elżbieta Słodkowska - F.S.Dmochowski jako wydawca i popularyzator książki w latach 1820-1871 (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)
54. Jerzy Jacki - Problematyka teatralna w gazetach i gazetkach pisanych polskiego Oświecenia (prof. Zdzisław Libera)
55. Elżbieta Cybulska - O opowiadaniach Jarosława Iwaszkiewicza (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
56. Anna Goreń - "Księżycowa trylogia" Jerzego Żuławskiego a młodopolska koncepcja sztuki (prof. Maria Renata Mayenowa)
57. Konstanty Kamiński - Włodzimierz Wolski. Monografia bi-

- bliograficzna (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)
58. Jadwiga Sokołowska - Swoiste cechy literatury barokowej w Polsce (prof. Julian Krzyżanowski)
 59. Ryszard Handke - Polska proza fantastyczno-naukowa. Zarys rozwoju, próba poetyki (prof. Maria Renata Mayenowa)
 60. Stanisław Piotrowski - Skalne Podhale w literaturze i kulturze polskiej (prof. Julian Krzyżanowski)
- 1970
61. Gracja Kerényi - Teatr poetycki Mirona Białoszewskiego (doc. Roman Faborski)
 62. Tadeusz Dworak - Julian Ejsmond, poeta i nowelista (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
- 1971
63. Marian Szymański - Studia nad spuścizną poetycką i teoretycznoliteracką M.K.Sarbiewskiego (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
 64. Mirosław Korolko - O artyzmie kazań sejmowych Piotra Skargi (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
 65. Antoni Gromadzki - J.B.Dziękowski na tle cyganerii (prof. Julian Krzyżanowski)
 66. Antoni Chojnacki - Powieści historyczne Teodora Parnickiego (prof. Maria Renata Mayenowa)
 67. Zdzisław Adamczyk - Poglądy estetyczne i historycznoliterackie Stefana Żeromskiego (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
 68. Gabriela Gradowska - Ignacy Chrzanowski, badacz literatury staropolskiej i literatury Oświecenia (prof. Zdzisław Libera)
 69. Jadwiga Sawicka - Tuwimowska filozofia słowa (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
- 1972
70. Piotr Żbikowski - Poezja okolicznościowa Kajetana Koźmiana w latach 1800-1814 (prof. Juliusz Nowak-Dłużewski)
 71. Andrzej Gronczewski - Sztuka, jej funkcje i wartości w pisarstwie Jarosława Iwaszkiewicza (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
 72. Zofia Stajewska - "Wacława dzieje" Stefana Garczyńskiego (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)

73. Wincenty Cesluk-Grajewak - Powieść polska lat 1918-1925. Problemy socjologicznej interpretacji form literackich (prof. Stefan Żółkiewski)
74. Eugeniusz Czaplejewicz - Adresat w poezji Bolesława Leśmiana (doc. Andrzej Lam)
- 1973.
75. Janusz Kapuścik - "Wiadomości Historyczno-Krytyczne" J. M. Ossolińskiego (prof. Maria Straszewska)
76. Jan Kaczyński - Dramat Jana Kasprówicza "Marchoń" (prof. Eugeniusz Sawrymowicz)
77. Bolesław Pękala - Twórczość Żeromskiego w Polsce niepodległej (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
78. Zofia Mitosek - Funkcja stereotypu w literaturze (prof. Stefan Żółkiewski)
79. Cezariusz Rowiński - "Legenda Młodej Polski" Stanisława Brzesowskiego na tle epoki (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
- 1974 (pierwsza połowa)
80. Bogdan Owczarek - Problemy semiotyki opowiadania. Analiza polskiej nowelistyki współczesnej 1945-1960 (prof. Stefan Żółkiewski)
81. Maria Trzęsowska - Twórczość publicystyczna a beletrystyczna Bolesława Prusa (prof. Janina Kulczycka-Saloni)
82. Michał Maszkowski - Ideologia narodowa w przedstawieniach "Dziadów", "Kordiana" i "Nie-Boskiej Komedii" do drugiej wojny światowej (prof. Maria Straszewska)
83. Jadwiga Zacharska - Antynomie twórczości Kazimierza Przerwy-Tetmajera (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)
84. Ewa Pięnkowska-Rohozińska - Problem tradycji literatury okresu realizmu i naturalizmu w twórczości prozatorskiej Piotra Choynowskiego (prof. Janina Kulczycka-Saloni)
85. Wojciech Wierzewski - Charakter i funkcja ekranizacji klasyki literackiej w kinematografii polskiej 1945-1973 (prof. Jan Zygmunt Jakubowski)

Habilitacje

1961

1. Maria Straszewska - Czasopisma literackie w Królestwie Polskim w latach 1832-1848

1962

2. Artur Sandauer - Poeci trzech pokoleń

1966

3. Roman Taborski - Trzech dramatopisarzy modernistycznych (Przybyszewski, Kisielewski, Szukiewicz)
4. Zbigniew Sudolski - Korespondencja Zygmunta Krasieńskiego. Studium monograficzne

1968

5. Jan Detko - Działalność krytyczna Antoniego Sygietyńskiego na tle prądów filozoficznych i programów estetycznych epoki
6. Ewa Warzenica - Pozytywistyczny "obóz młodych" wobec tradycji wielkiej polskiej poezji romantycznej

1970

7. Izabela Lewańska - Stanisław Jachowicz. Życie i działalność
8. Jadwiga Sokołowska - Główne kierunki badań nad barokiem europejskim

1971

9. Teresa Kostkiewiczowa - Książkin jako poeta liryczny
10. Karol Luszcz - Podstawowe problemy współczesnej metodyki literatury

1972

11. Krystyna Kuliczowska - Dawne i współczesne problemy prozy dla dzieci
12. Barbara Koc - Władysław Stanisław Reymont (biografia)

1974

13. Irena Maciejewska - Leopold Staff. Warszawski okres twórczości

Docentury

1. Tadeusz Mikulski - 1946 r.
2. Janina Kulczycka-Saloni - 1955 r.
3. Stanisław Frybes - 1955 r.
4. Maria Straszewska - 1962 r.
5. Artur Sandauer - 1963 r.
6. Roman Taborski - 1967 r.
7. Zbigniew Sudolski - 1967 r.

8. Ludwik Rajewski - 1968 r.
9. Witold Witkowski - 1968 r.
10. Jan Detko - 1968 r.
11. Andrzej Lan - 1968 r.
12. Janusz Rohoziński - 1968 r.
13. Jadwiga Rytel - 1968 r.
14. Ewa Warszenia - 1970 r.
15. Izabela Lewańska - 1971 r.
16. Karol Lauss - 1972 r.
17. Krystyna Kuliczowska - 1972 r.

Nominacje profesorskie

1. Kazimierz Budzyk - 1949 r.
2. Stefan Żółkiewski - 1950 r., prof. zw. 1954 r.
3. Zofia Szmydtowa - 1954 r., prof. zw. 1959 r.
4. Jan Zygmunt Jakubowski - 1954 r., prof. zw. 1968 r.
5. Zdzisław Libera - 1954 r., prof. zw. 1971 r.
6. Janina Kulczycka-Saloni - 1960 r., prof. zw. 1970 r.
7. Eugeniusz Sawrymowicz - 1960 r., prof. zw. 1969 r.
8. Maria Straszewska - 1973 r.
9. Artur Sandauer - 1974 r.

Oprac. doc. dr hab. Roman Faborski

P r z y p i s y

¹ S. Frybes, *Polonistyka w okresie wojny (1939-1945)*. W zbiorze: *Z dziejów polonistyki warszawskiej*, Warszawa 1964.

² Obszerniejszy opis działalności Borowego zawiera studium M. Straszewskiej, Wacław Borowy. W zbiorze: *Z dziejów polonistyki warszawskiej*, s. 310.

³ Docentem etatowym na UW mianowany został także siedemdziesięcioletni Wiktor Hahn, który nie brał jednak udziału w zajęciach uniwersyteckich.

⁴ Rkps BN III-7521, k. 142.

⁵ Dokładniejsze dane - w archiwum W. Borowego, Rkps BN III-7522, t.I, k.9; t.II, k.193.

- 6 Rkps BN III-7523, t.II, k.26/27.
- 7 Rkps BN III-7523, t.I, k.47, 135, 146, 152, 173, 208; t.II, k.40, 47.
- 8 Rkps BN III-7522, t.I, k.197, 212.
- 9 Tamże, k.16.
- 10 "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i CKK dla Pracowników Nauki", 1956, nr 11, poz.40, Zarządzenie z 11 sierpnia 1956: "Wprowadza się pięcioletnie studia jednolite uprawniające do uzyskania tytułu magistra na [...] filologii polskiej".
- 11 "Monitor Polski" 1952, nr A-43, poz.616, s.747.
- 12 "Monitor Polski" 1953, nr A-84, poz.987, s.1250.
- 13 "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego" 1954, nr 16, poz.111, s.3.
- 14 "Monitor Polski" 1956, nr 51, poz.57, s.666.
- 15 "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego" 1957, nr 7.
- 16 "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego" 1958, nr 10, poz.41, s.4.
- 17 "Stolica" 1953, nr 2, s.4.